

Schirm Anita

Diskurzusjelölők szövegeken innen és túl (Hollóy Zsolt)

LOISIR KÖNYVKIADÓ. BUDAPEST. 2021. 288 OLDAL

A diskurzusjelölők használata és a hozzájuk kötődő attitűdök régen és ma

Schirm Anita *Diskurzusjelölők szövegeken innen és túl* című kötete a Loisir Kiadó gondozásában jelent meg 2021-ben. A *Pragmatika* kiadványok 6. részeként a kötet szervesen illeszkedik a pragmatikai kutatásokat bemutató sorozatba, amely többek között olyan témákat dolgoz fel, mint az alakzatok és a pragmatika kapcsolódási pontjai (Nemesi 2009), a szójelentéstan és a pragmatika (Bibok 2017) vagy éppen a metaforák pragmatikai vonatkozásai (Bárány et al. 2015). A diskurzusjelölők vizsgálata, a diskurzusokban betöltött funkcióiknak az elemzése mind a nemzetközi, mind a hazai szakirodalomban mára már jelentősnek mondható, a hazai diskurzusjelölökhöz kötődő kutatások tekintetében a kötet szerzőjének a munkássága kiemelkedő. Schirm Anita már több mint egy évtizede vizsgálja a diskurzusjelölők szerepét a magyar nyelvben, kutatásai sok szempontból gazdagították a diskurzusjelölőkről alkotott képet. A szerző eddigi munkái egyaránt tartalmaznak a diskurzusjelölökhöz tartozó történeti elemzéseket (Schirm 2007; 2011), egyes diskurzusjelölők funkcióinak az elemzéseit (Schirm 2012; 2013b), a diskurzusjelölökhöz kapcsolódó nyelvi babonák bemutatását és cáfolatát (Schirm 2016; 2019), továbbá a diskurzusjelölők működési elveinek a vizsgálatát különböző szövegtípusokban (Schirm 2009; 2018). Ez utóbbi kategóriában az anyanyelv-pedagógia tudományterületének szempontjából kiemelkedően fontosak a szerző osztálytermi diskurzushoz köthető kutatásai: számos szempontból elemzi a diskurzusjelölők és a tanári kommunikáció viszonyát, a diskurzusjelölők tanári kommunikációban betöltött szerepét, funkcióit (Schirm 2013a; 2015; 2016).

A monográfia első nagy fejezete a Bevezetés, amely a mű témájának és céljainak a kijelölésével kezdődik, a korpusz bemutatásával folytatódik, és a kötet felépítésének a leírásával zárul. A vizsgálatok fókuszában négy diskurzusjelölő, a *hát*, az *-e*, a *szóval* és a *vajon* áll, ezeket a diskurzusjelölőket komplex módon elemzi a kötet. A vizsgálatok sokrétűsége részben annak köszönhető, hogy amíg ez ideig a diskurzusjelölökhöz kapcsolódó kutatások leginkább szinkrón vagy diakrón jellegűek voltak, a szerző ebben a kötetben történeti és jelenkori adatokat egyaránt bevonva tanulmányozza a kiemelt nyelvi elemeket. Emellett a diskurzusjelölők multifunkcionális voltát szem előtt tartva minden adatot kontextusában vizsgál a szerző, így különböző, a jelenben és a múltban jelentős szövegműfaj is kiemelt szerepet kap a kutatásban. Az elemzések ráadásul – mint ahogy azt a kötet címe is sugallja –

a szövegeken is túlmutatnak: a diskurzusjelölők szövegbeli működése mellett a hozzájuk kapcsolódó nyelvhasználói attitűdöket, nyelvi babonákat és ideológiákat is bemutatja a monográfia. A vizsgálatok korpuszában összeállításakor a szerző szintén a diskurzusjelölők nyelvi funkcióinak a sajátosságait vette alapul: mivel a diskurzusjelölők elsősorban a szóbeli kommunikációban jelennek meg, így a múltbeli, elsősorban írásos forrásoknál azokat a szövegeket részesítette előnyben, amelyek beszélt nyelvi sajátosságokat hordoznak, míg a jelenkori vizsgálatoknál elsősorban az élőszóra épülő műfajok kapnak szerepet. Így kerülnek a történeti vizsgálatokban előtérbe például a hitviták leírt szövegei, míg a jelenkori elemzéseknél a televíziós/rádiós vitaműsorok, országgyűlési viták, stand-up comedy előadások.

A kötet felépítését tekintve logikusan szerkesztett munka, és könnyen követhető. Az első bevezető fejezetet (11–14) egy elméleti, a diskurzusjelölőkhöz kapcsolódó eddigi ismereteket bemutató szakasz követi, majd a négy diskurzusjelölőhöz kapcsolódó négy esettanulmány eredményeit bemutató harmadik fejezet következik. A negyedik rész elsősorban a diskurzusjelölő-használatához kötődő stigmákat és nyelvi babonákat járja körül, míg az ötödik fejezet a diskurzusjelölő-használatához kapcsolódó nyelvi attitűdöket vizsgáló mérések eredményeit összegzi. A hatodik fejezet foglalja össze a diskurzusjelölők és a különböző szövegtípusok kapcsolatát egy alkorpusz elemzésének a segítségével, a kötetet pedig a hetedik fejezet zárja az eredmények összegzésével, a következtetések levonásával.

A második fejezet (15–31) első felében a szerző rámutat a diskurzusjelölők legfontosabb tulajdonságaira, hétköznapi példák alapján illusztrálja a diskurzusokban betöltött szerepüket. A kötetben bemutatott elméleti ismeretanyag szerteágazó, a példák pontosan mutatják a diskurzusjelölők pragmatikai jelentőségét a mindennapi diskurzusokban. A szerző a diskurzusjelölők jellemzése során összefoglalja a vizsgált nyelvi elemekhez kapcsolódó eddigi hazai és nemzetközi kutatások eredményeit, a diskurzusjelölők tulajdonságait számos példán keresztül szemlélteti. Kitér a szerepet kapnak olyan, a diskurzusjelölők vizsgálatához szükséges szempontok, mint a diskurzusjelölők nyelvi besorolási lehetőségeinek a kérdései, multifunkcionalitásuk és kontextusfüggőségük. A fejezet második részében a diskurzusjelölők történeti vizsgálatához szükséges elméleti szempontokat gyűjti össze a szerző. Ennek a módszernek az egyik legfontosabb dilemmájaként a megfelelő források és adatok kérdését emeli ki. Mivel a pragmatikai vizsgálatokhoz elsősorban beszélt nyelvi forrásokra van szükség, a történeti pragmatikai vizsgálatok egyik legjelentősebb kihívása az, hogy ezeknek hiányában milyen írásos források alapján lehetséges a vizsgálni kívánt nyelvi elemek kutatása. A szerző ezt a nehézséget részben az azonosság elvének az alkalmazásával ellensúlyozza, miszerint a nyelvi változásokat előidéző mechanizmusok a jelenben és a múltban egyaránt megfigyelhetők, így a szinkrón vizsgálatok segítségül szolgálnak a diakrón elemzések elvégzéséhez. Emellett Schirm Anita törekszik arra is, hogy a korpusza sokféle szövegműfajból álljon össze. Ennek az az oka, hogy a szövegtípusok mellett, hogy értelmezési keretet adnak, tartalmazzanak bizonyos, kifejezetten az adott szövegtípusra jellemző nyelvi elemeket is, amelyek az elemzésekben fontos kiindulópontul szolgálhatnak.

A harmadik fejezet (33–108) felépítése tükrözi a szerző által összefoglalt, a diskurzusjelölők elemzéséhez kapcsolódó kutatómódszertani elveket; az esettanulmányok hasonló struktúrában vizsgálják a négy kijelölt diskurzusjelölőt. Mindegyik esettanulmány történeti áttekintéssel kezdődik, ezek az alfejezetek végigkövetik a ma ismert források alapján, hogy az egyes elemek hogyan váltak diskurzusjelölökké. A történeti áttekintésben számos nyelvméltet említ és elemez a szerző, két diskurzusjelölő esetében két kiemelt forrás is segíti a diakrón vizsgálatot: a *hát*hoz kapcsolódóan ez az 1660-as sárospataki hitvita, az *-e* esetében pedig a Huszita Biblia. A történeti áttekintés után minden diskurzusjelölő mai státusza kerül előtérbe, a szinkrón vizsgálatok teljességét is a különféle nyelvi források elemzése biztosítja. A *hát* diskurzusjelölőnél elsősorban a rádiós és a televíziós vitaműsorok és a parlamenti felszólalások műfajai szolgálnak forrásként, mivel mai funkciójában a *hát* rendkívül gyakran fordul elő retorikai és vitázó kérdésekben is, amelyek igen magas számban megfigyelhetők ezekben a szövegtípusokban. Az *-e* kérdő partikula kapcsán számos izgalmas szempont jelenik meg: az esettanulmány vizsgálja az *-e* partikulához kapcsolódó nyelvhelyességi szabályokat, a különböző nyelvjárásokban megfigyelhető előfordulását és szerepét, továbbá napjaink nem sztenderd *-e* kérdő partikulás szerkezeit és a többszörös *-e* kérdő partikulát tartalmazó konstrukciókat is. Az *-e* kérdő partikula jelenkori használata különböző internetes műfajok elemzése alapján történik, az internetes keresések változatos stílusú és műfajú korpuszt biztosítanak. A *vajon* diskurzusjelölő használatának mai jellemzőit parlamenti felszólalásokon keresztül ismerteti Schirm Anita. A parlamenti felszólalás erősen formális és szigorú szokásrendszerre épülő szövegműfaj, amelyben a kérdések és a különböző figyelemfelhívó, provokatív nyelvi aktusok jelentős szerepet kapnak. A *vajon* esetében azért minősülnek jó elemzési alapnak, mert a *vajon* magfunkcióját tekintve elsősorban kérdő nyelvi elem. Az esettanulmány számos példán keresztül mutatja be, hogyan jelenik meg a *vajon* a valódi, tényleges választ váró parlamenti kérdésekben és a figyelemfelhívó, retorikai kérdésekben. A *szóval* mai helyzetét leginkább Twitter-szövegeken keresztül szemlélteti a szerző. A Twitter üzenetei – más néven a tweetek – műfaji szempontból az sms-üzenetek és a blogbejegyzések között helyezkednek el, köszönhetően az üzenetek szigorú karakterszám-szabályozásának és a gyakorta személyes, véleménymegosztó jellegüknek. A honlap interaktív karakteristikáját az adja, hogy a felhasználók reagálhatnak egymás bejegyzéseire, válaszolhatnak egymásnak, megoszthatják egymás írásait. Sokszor hétköznapi témákban jönnek létre interakciók, és ebből következően, ahogy a szerző ki is emeli, számos élőbeszédre jellemző aspektus figyelhető meg rajtuk, többek között a diskurzusjelölő-használat is. A *szóval* tweetekben megfigyelhető funkcióit számos tweeten keresztül szemlélteti az esettanulmány, eredményeit tekintve az összegző, a kapcsolatfelvevő, logikai viszonyokat összekötő funkciók kerülnek elsősorban a középpontba.

Az esettanulmányokat követő negyedik fejezet (109–121) a diskurzusjelölő-használathoz kapcsolódó nyelvi babonákat és ideológiákat összegzi. Először általánosan ismerteti a diskurzusjelölő-használathoz kapcsolódó negatív attitűdöket: a legtöbb esetben ezek a nyelvi formák leginkább töltelékelemként, rossz nyelvhasználati szokásként jelennek meg a beszédben. Az általános vélekedések bemutatása után a szerző részletesen ismerteti a *hát* diskurzusjelölőhöz kapcsolódó attitűdöket, kifejtve régebbi, nyelvészekhez és nyelvvelőkhöz kapcsolódó vélekedéseket, valamint az internet segítségével a mai, átlagos nyelvhasználók által megfogalmazott szemléleteket is. Rámutat arra, hogy bár

a *hát* használatához kapcsolódóan egyaránt megjelennek megengedő és szélsőségesen tiltó attitűdök is a nyelvhasználók körében, az internetes források egyértelműen tükrözik a használók bizonytalanságát és kíváncsiságát a diskurzusjelölők alkalmazhatóságát illetően. A szerző ezen fejezethez kapcsolódó kutatásai mellett egy részletesebb, a diskurzusjelölő-használatához kapcsolódó nyelvi ideológiákat feltérképező vizsgálatot is bemutat a következő fejezetben.

A három részvizsgálatot tartalmazó kutatás tanulságait az ötödik fejezet (123–162) foglalja össze. Mindegyik vizsgálat más módszerrel készült, így ebben a szakaszban szerepel egy kérdőíves, egy fókuszcsoporthoz és egy résztvevői megfigyeléses elemzés is. Az eredmények segítségével a szerző differenciáltabb képet fest a diskurzusjelölő-használatához kötődő attitűdökről és ideológiákról. A diskurzusjelölőhöz kapcsolódó ideológiákat öt diskurzusjelölő fényében térképezi fel: ez az öt nyelvi elem az *-e*, a *vajon*, a *hát*, az *ugye* és a *szóval*. A kérdőíves vizsgálat 88 adatközlő válaszait mutatja be, a használt kérdőív függelék formájában olvasható a kötet végén. A kitöltendő feladatlap három nagyobb részfeladatból épül fel, az első egy minimálpáros gyakorlat a diskurzusjelölők funkcióinak a felismerésére, a másodikban a kitöltőknek saját példákat kellett írniuk a diskurzusjelölők szerepének a megjelölésére, végül pedig egy kifejtős kérdés zárja a dokumentumot az egyes elemek használatához fűződő bizonytalanságok leírására, illetve a különböző, negatív élmények összegyűjtésére. A feladatlap eredményei megmutatják, hogy a nyelvhasználók a vizsgált diskurzusjelölőknek milyen funkciókat tulajdonítanak. Az eredmények több szempontból is jól összegzik a kitöltők véleményét a vizsgált diskurzusjelölők funkcióihoz kapcsolódóan: részben a különféle, egy nyelvi elemhez kötődő funkciók összegyűjtése is megvalósul, részben pedig kiderül, hogy a kitöltők melyik funkciót mennyire hangsúlyosan érzékelik az adott nyelvi elem használatakor. Már a kérdőíves kutatásnál is előkerül az egyes diskurzusjelölőkhöz kapcsolódó stigmatizáció, illetve az olyan sztereotípiák jelenléte a nyelvhasználók között, mint a „*Háttal nem kezdünk mondatot!*”. A kérdőíves vizsgálatot a szerző jó kiinduláspontnak tekinti, reflektál azonban a módszer hátrányaira is: a kérdőíves vizsgálatok erősen irányított/megszerkesztett kérdései és feladatai óhatatlanul a kutató elképzeléseinek a tükröződését eredményezhetik a kitöltők válaszaiban, a kérdőívezés továbbá csak statikus kép alkotására alkalmas, a kitöltők véleményalkotásának a folyamataiba nem enged betekintést. A következő alfejezetben bemutatott, fókuszcsoporthoz interjú vizsgálatra ezen módszertani hátrányok kiküszöbölése végett került sor.

A fókuszcsoporthoz interjú vizsgálat összesen négy, 174 percnyi interjú eredményeit összegzi, az interjúk felvétele két helyszínen, Szegeden és Nyitrán valósult meg. Az interjúkban részt vevő személyek egyetemi hallgatók vagy egyetemi dolgozók voltak. A szerző általános, a hétköznapi nyelvhasználatukra vonatkozó kérdésekkel kezdte az interjúkat, amelyeket célzottabb kérdések/feladatok követtek: kivetített nyelvi stimulusok alapján kellett az interjúalanyoknak véleményt formálni, saját élményeket felidézni a megadott diskurzusjelölőkkel kapcsolatban. A beszélgetésben részt vevők válaszai jól tükrözik a diskurzusjelölő-használatához kötődő negatív ideológiákat. A diskurzusjelölőkre a beszélgetők számos esetben töltelékelemként hivatkoznak, sokan számolnak be továbbá az iskolai nevelésükhöz kötődő, a diskurzusjelölő-használatot elítélő dogmákról. Bár számos válaszban alapvetően megengedő attitűd is kirajzolódik a kérdést illetően, a konkrét példák megítélésekor többnyire negatív megítélés látszik az alanyok válaszaiból. A két helyszínen felvett

interjúk válasza számos ponton eltérnek egymástól, a szerző ezeket az eltéréseket rendszeresen kiemeli és összehasonlíttja, izgalmas kontrasztot bemutatva ezzel a két csoport válasza között. Annak ellenére, hogy az interjúalanyok számos ponton előítéletet fogalmaztak meg a diskurzusjelölőket illetően, a konkrét példák elemzése során a nyelvhasználatban betöltött szerepüket, funkcióikat helyesen állapították meg. Bár a második részvizsgálat jóval részletesebb betekintést enged a diskurzusjelölő-használathoz kapcsolódó ideológiákba, a szerző itt is kiemeli a kutatói befolyás problematikáját. Így az utolsó, ideológiákat feltérképező részvizsgálatában kifejezetten olyan módszert keresett, ahol szigorúan megfigyelői szerepben jelent csak meg a befolyásolás minimalizálása érdekében.

A harmadik részvizsgálat az anyanyelv-pedagógia tudományterületét illetően fontos eredményeket tartalmaz, hiszen a diskurzusjelölők anyanyelvi és irodalomórakon való megjelenésére irányul. A korpuszt 15 általános iskolai és középiskolai anyanyelvi és irodalom tanóra alkotja, a szerző hipotézise szerint a magyar nyelv és irodalom szakos tanárok számos esetben terjesztik a diskurzusjelölőkhöz kapcsolódó nyelvi ideológiákat, stigmákat. Az eredmények rámutatnak arra, hogy az anyanyelvi és az irodalmi nevelés során valóban megjelenik a diskurzusjelölő-használathoz kapcsolódó stigmatizáló, az ezek használatát tiltó felfogás. A tanórai példák nyílt megbélyegzést, kétféle tanári mércét és különböző javítási stratégiákat is jeleznek a tanulók diskurzusjelölő-használatát illetően. A fejezet továbbá kiemeli: nem meglepő, hogy a pedagógusok terjesztik a diskurzusjelölőkhöz kapcsolódó általános negatív vélekedéseket, mivel alapvetően számukra sem elérhetők olyan, friss kutatási eredményeket tartalmazó szakmai anyagok, amelyek ezeket az ideológiákat cáfolják. A tankönyvek sem említik a kutatások eredményeit, ellenben számos esetben a stílus szempontjából pongyola nyelvhasználatként ítélik meg ezeknek a nyelvi elemeknek az alkalmazását. Ennek köszönhetően újabb és újabb generációk minősítik a diskurzusjelölőket tévesen töltelékshavaknak.

A kötet utolsó, 6. fejezete (163–235) a diskurzusjelölők előfordulásának gyakoriságát és használati módjait vizsgálja különböző szövegtípusokban. A korpuszelemzés módszerével készült kutatásban a szerző a szövegtípusokat intézményességük és céljaik szempontjából három csoportra osztja, és ezen felosztás alapján mutatja be a diskurzusjelölők használatának a jellemzőit. A három csoport szövegműfajai változatosak: a tanórától kezdve a szociolingvisztikai interjúkon, politikai vitaműsorokon és call center hívásokon keresztül egészen a stand-up comedy előadásokig mindenféle szövegtípus elemzésére sor kerül. Az eredmények összegzik az adott szövegműfajban használt diskurzusjelölők számát, valamint egyes szövegrészleteken bemutatják a szövegekben megfigyelhető nyelvhasználati szerepüket. Külön érdemes kiemelni, hogy a különböző műfajoknál nemcsak a megjelenő diskurzusjelölők általános elemzése olvasható, hanem a szövegműfajokon belül az adott szövegműfajban tipikusan részt vevő felek tekintetében is megjelennek a diskurzusjelölő-használat jellemzői. Így a tanóránál a tanulók és a tanárok, az interjúknál a terepmunkások és az adatközlők, a vitaműsoroknál a műsorvezetők és a vitázó felek, a call center hívásoknál pedig az ügyfelek és az operátorok diskurzusjelölő-használata külön is teret kap. A fejezet szövegműfajait illetően kivételt képez a stand-up comedy műfaja, mivel itt – a kötet számos egyéb pontjára jellemzően – inkább a műfaj történetisége alapján elemez a szerző. A stand-up comedy műfajának három fő történeti állomásán keresztül olvasható a diskurzusjelölők műfaji relevanciája.

Schirm Anita *Diskurzusjelölők szövegeken innen és túl* című kötete a szerző több mint egy évtizedes a diskurzusjelölőkhöz kötődő munkásságát összefoglaló monográfia. A kötet alapvető célkitűzése, hogy a diskurzusjelölőket komplex módon, mind történeti, mind mai kontextusában megvizsgálja a lehető legtöbb szövegtípuson keresztül. A munka átfogó képet alkot a kiválasztott nyelvi elemek történeti és mai használatát illetően, a kiemelt szövegek alapján a nyelvi elemek funkcióit kontextusukban vizsgálva, részletgazdagon illusztrálja. A diskurzusjelölők szövegekben betöltött szerepén túl a szerző felvázolja a diskurzusjelölőkhöz kapcsolódó ideológiákat és negatív attitűdöket is, felhívja a figyelmet arra, hogy a ma már nagyszámban elérhető kutatás és adat ellenére a nyelvhasználók fejében számos stigma él ezekről a nyelvi elemekről. A kötet így nemcsak olyan kutatók, doktoranduszok és egyetemi hallgatók számára lehet hasznos, akik az alkalmazott nyelvészeti kutatásaikban a diskurzusjelölőkhöz köthető vizsgálataikhoz keresnek szakmai vagy kutatómódszertani segítséget, hanem olyan tanároknak, tanárjelölteknek is kiváló alapként szolgálhat, akik tanulóik nyelvi attitűdjeit kívánják formálni. A kötetben található számtalan nyelvi példa lehetőséget ad arra, hogy a nyelvhasználók felismerjék a diskurzusjelölők funkcionális jelentőségét, ezáltal reflektálva saját nyelvhasználatukra is. Schirm Anita monográfiájával tehát jelentős lépést tesz annak érdekében, hogy a nyelvhasználók a diskurzusjelölőkre ne csupán fölösleges töltelékelemként, hanem funkcionálisan fontos, a diskurzusokban pragmatikailag releváns szerepet betöltő nyelvi elemként tekintsenek.

Irodalom

- Bárány Tibor – Zlovenszky Zsófia – Tózsér János (szerk.) 2015. Metafora, relevancia, jelentés – *Pragmatika* 3. Loisir Könyvkiadó. Budapest.
- Bibok Károly 2017. Szójelentéstan: a lexikai szemantikától a lexikai pragmatikáig – *Pragmatika* 5. Loisir Könyvkiadó. Budapest.
- Nemesi Attila László 2009. Az alakzatok kérdése a pragmatikában – *Pragmatika* 1. Loisir Könyvkiadó. Budapest.
- Schirm Anita 2007. A hát diskurzusjelölő története. *Nyelvtudomány* 3–4. 185–201.
- Schirm Anita 2009. A parlamenti beszédek a diskurzuselemzés szemszögéből – esettanulmány a vajon diskurzusjelölőről. In: Geckső Tamás – Sárdi Csilla (szerk.) *Új módszerek az alkalmazott nyelvészeti kutatásban*. Kodolányi János Főiskola – Tinta Könyvkiadó. Budapest – Székesfehérvár. 250–255.
- Schirm Anita 2011. Adalékok a vajon diskurzusjelölő történetéhez. In: Bakró-Nagy Marianne – Forgács Tamás (szerk.) *A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei VI*. Szegedi Tudományegyetem Magyar Nyelvészeti Tanszék. Szeged. 199–210.

- Schirm Anita 2012. A *hát* diskurzusjelölő a televíziós vitaműsorokban. *Beszédkutatás*. 144–153.
- Schirm Anita 2013. A diskurzusjelölők a tanári magyarázatokban. In: Szöllősy Éva – Prax Levente – Hoss Alexandra (szerk.) *Találkozások az anyanyelvi nevelésben*. PTE Nyelvtudományi Doktori Iskola. Pécs. 259–268.
- Schirm Anita 2013. A *szóval* diskurzusjelölő funkciójáról – A szótárak adatai és a nyelvhasználók vélekedései alapján. *Alkalmazott nyelvészeti közlemények* 8(1): 59–74.
- Schirm Anita 2015. Discourse markers in classroom communication. In: Brzozowska, Dorota – Chlopicki, Wladyslaw (szerk.) *Culture's Software: Communication Styles*. Cambridge Scholar Publishing. 207–226.
- Schirm Anita 2016. A diskurzusjelölőkhöz kötődő attitűdök vizsgálata az osztálytermi kommunikáció kontextusában. In: Kozmács István – Vancó Ildikó (szerk.) *Sztenderd – nem sztenderd, variációk egy nyelv változataira*. Antológia Kiadó. Lakitelek. 77–84.
- Schirm Anita 2018. A diskurzusjelölők manipulatív szerepéről különféle szövegtípusok tükrében. In: Gecső Tamás – Szabó Mihály (szerk.) *Egy- és többértelműség a nyelvben*. Kodolányi János Egyetem – Tinta Könyvkiadó. Budapest – Székesfehérvár. 214–220.
- Schirm Anita 2019. „*Hát*-tal, és-sel, kötőszóval nem kezdünk mondatot!” *Vagy hát mégis?* Nyelvi babonák internetes szövegtípusokban. *JelKép* 2: 93–100.

Hollóy, Zsolt: The use of discourse markers and the attitudes associated with them in the past and today

Az írás szerzőjéről

Hollóy Zsolt
egyetemi tanársegéd
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Mai Magyar Nyelvi Tanszék

holloy.zsolt[kukac]btk.elte.hu
ORCID: 0000-0003-2724-8359